

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav obecné lingvistiky

Vitali Brezhnev: Morphological adaptation of Turkic lexical borrowings and extraction of Turkic affixes in Russian and Serbian

Posudek vedoucího na magisterskou práci

OBSAH

Anglicky psaná magisterská diplomová práce prezentuje komparativní analýzu morfologické adaptace lexikálních přejímek z turkických jazyků do dvou slovanských jazyků, ruštiny a srbštiny, a zabývá se také tzv. extrakcí afixů z lexikálních turcismů, u níž mezi oběma jazyky nachází významnou odlišnost.

Práce má 57 stran, z toho pouze 43 stran vlastního textu (s. 9–51) a pět stran bibliografie (s. 53–57). V prefinální verzi práce, kterou jsem jako poslední měl k dispozici ve wordovském formátu, jsem napočítal 99 311 znaků. Svým rozsahem je tedy diplomová práce, zdá se, pod spodní hranicí minimálního stanoveného rozsahu (108 000 znaků).

Práce sestává z osmi kapitol. Úvodní kapitola uvádí cíle, metodologii, zdroje a strukturu práce. Úvodního rázu jsou také kapitoly druhá, která stručně představuje turkické a slovanské jazyky a historický kontext přejímání z turkických jazyků do ruštiny a srbštiny, a krátká třetí kapitola, jež představuje základní analytické koncepty práce. Empirickým jádrem práce jsou čtyři následující kapitoly. V kapitole čtvrté a páté autor probírá flexivní a slovtvorné charakteristiky turkických přejímek v ruštině a srbštině. Kratičká, jednostránková kapitola šestá má dlouhatánský popisný název *Morphological derivation as the indicator of the assimilation process of Turkic words in Russian and Serbian languages*. Konečně kapitola sedmá se zabývá tzv. extrakcí turkických afixů v srbštině. Závěr je spíše stručným shrnutím práce.

HODNOCENÍ

Než se ujmu vlastního hodnocení diplomové práce, rád bych připojil pár slov k její genezi. Diplomant mě oslovil koncem roku 2021 se zájmem psát diplomovou práci na nějaké lingvistické téma týkající se především turečtiny, kterou studuje. Současné téma práce vykrystalizovalo z několika našich konzultací na přelomu let 2021 a 2022. Návrh struktury práce měl diplomant hotový v březnu 2022, první část textu jsem ale od něho dostal až začátkem července, přičemž termín odevzdání práce byl posledního červencového dne. Vzhledem k dovolené jsem tedy neměl možnost práci věnovat tolik péče, kolik by si zasloužila; na potřebu dodání prvních verzí textu už před obdobím dovolených jsem diplomanta včas upozorňoval. Diplomant se přesto rozhodl práci odevzdat v červencovém termínu. Před odevzdáním jsem měl možnost podrobně okomentovat pouze prefinální verzi práce, na jejím dokončení pracoval diplomant už samostatně.

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav obecné lingvistiky

Poněkud tangenciálně můžu pozitivně hodnotit mj. diplomantův vlastní zájem o lingvistickou tematiku, již projevoval i návštěvou některých mých kurzů v programu Obecná lingvistika, iniciativu ve výběru tématu i značnou samostatnost při jeho zpracování. Práce samotná je svou tematikou a strukturou přiznaně inspirována dvěma studii turcismů v kavkazských jazycích (Jikia nepublikováno a Tadina 2006) a lze ji tedy částečně považovat za „analogickou“ studii či pokus o kvazireplikaci analytických postupů uvedených studií na slovanském jazykovém materiálu. Práce je založena na solidním studiu a zpracování relevantních bibliografických zdrojů (tj. popisů turcismů v srbštině a ruštině) a neobsahuje zásadní analytická pochybení (menší analytická pochybení, jako např. popis polymorfematických formantů typu *-čij-a* jakožto sufixů, se vyskytují). Přesto lze diplomové práci mnohé vytknout:

Zaprvé, oddíl k metodologii (§1.2) je extrémně stručný a autor zde v podstatě pouze vyjmenovává obecné metody a postupy (deskriptivní, komparativní a typologický), bez toho, aby podrobně popsal, jakým způsobem je aplikoval na svá data, resp. data ze svých bibliografických zdrojů. Oddíl tak působí spíše dojmem povinné úlitby standardní struktury kvalifikačních prací a samotnou metodologii práce nijak užitečně nepřibližuje. Dovolte jedno související pozorování: v prefinální verzi práce (v jiném než metodologickém oddíle) například figurovala následující věta: *This feature is confirmed after recording hundred random Turkisms in each language*; když jsem diplomanta v komentářích vyzval, aby svou proceduru podrobněji popsal, větu ve finální verzi prostě vymazal.

Zadruhé, kapitola třetí („General description of morphological adaptation and affix extraction“), řekněme teoretická, je opět velmi stručná a základní. Diplomant v ní s odkazy na více či méně autoritativní literaturu více či méně užitečně vymezuje základní pojmy, jako je morfologie, přejímání, lexikální přejímka, avšak překvapivě se jen velmi omezeně a, řekl bych, plytce věnuje dvěma zásadním analytickým konceptům své vlastní práce, totiž a) morfologické adaptaci lexikálních přejímek a b) tzv. extrakci afixů. Pro první koncept chybí skutečná definice (charakteristika *The morphological adaptation of borrowed words in the recipient language assumes that they would be subordinate to the morphological norms of the recipient language* odkazuje na Tadinovu 2006: 166) a druhý je vymezen na pouhých dvou řádcích pomocí ne zcela výstižné parafráze jednoho zdroje (*Affix extraction considers borrowing of an affix from another language through the internal analyses of the loanwords from that language* s odkazem na Elšík 2007: 3). Chybí jakákoli hlubší teoretická diskuse obou pojmů, konfrontace různých přístupů k morfologické adaptaci a tzv. extrakci afixů apod.

Zatřetí, práci lze vytknout i jisté formální nedostatky. Jazyková a stylistická úroveň práce je solidní, byť rozhodně ne dokonalá, často v důsledku modifikace textu ve finální verzi; konkrétně s dovolením ponechávám na oponentovi. Objevují se občasné nedůslednosti v morfologické segmentaci forem (např. na s. 27 v neočíslované tabulce jsou segmentovány všechny tvary příkladového srbského substantiva, ne však tvary instrumentálu singuláru), u nadpisů oddílů (např. oddíl 7.9 se týká sufixu *-dar ~ -tar*, nikoli sufixu *-suz*) a u bibliografických odkazů (např. v textu Blazhek 2019 místo Blažek et al. 2019, v bibliografii

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav obecné lingvistiky

chybí kompletní údaj). Dále by bylo bývalo vhodné rozlišit symboly pro přejímání a interní derivaci (<, resp. >). Replikabilitě diplomantova výzkumu i přehlednosti práce by také jistě přispěla příloha se seznamem analyzovaných turcismů v ruštině a srbštině.

OTÁZKA K OBHAJOBĚ: Diplomanta poprosím o podrobnější vymezení a teoretickou reflexi pojmu „slovotvorné adaptace“ (*word-formation adaptation*, např. s. 33) lexikálních přejímek. V jakém smyslu je tento proces adaptací a jakou roli při takové adaptaci hraje interní slovtvorba?

ZÁVĚR

Posuzovaná magisterská práce nabízí solidně zpracovanou komparativní analýzu sekundárních dat bez zásadních analytických pochybení, a proto ji mohu **doporučit** k obhajobě. Práci lze – kromě spíše drobnějších, byť ne zcela ojedinělých formálních nedostatků – vytknout především mizivou metodologickou reflexi a jen dosti plytkou teoretickou diskusí zásadních analytických pojmů. Vzhledem k tomuto a také k délce práce na hranici minimálního požadovaného rozsahu (či dokonce pod ní) navrhuju práci hodnotit jako **dobrou**.

Mgr. Viktor Elšík, Ph.D.

Ústav obecné lingvistiky, FF UK

Hlavňov, 26. srpna 2022